

nserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

ne vračajo, ne frankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu
(administracija) in ekspedicijska na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo v Hilšerjevi ulici
št. 6.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto

Volilni red za kranjski deželni zbor.

Pritožbe o krivičnem volilnem redu se množijo iz vseh avstrijskih dežel. V obče se toži, da je kmečki stan prikrajšan na korist velikim posestnikom in meščanom. Avstrija je v prvi vrsti poljedelska država. Ko bi na Francozskem imeli obrtniki in trgovci prevago, ali v Belgiji, tam bi ne bilo tako čudno, ker je tam obrtnija in trgovina močno razvita; vendar tega tam ni, ampak vpeljana je občna volilna pravica, ki daje kmetovalcu priložnost, da s svojo večino odloči volitev, ako le hoče. V Avstriji pa je prevaga meščanskih stanov toliko menj opravičena.

Da je v Avstriji kmetom prikrajšana volilna pravica, to se čuti v deželah, tudi v nemških. V slovanskih deželah je pa volilni red poleg tega še tako sestavljen, da oškoduje slovansko prebivalstvo. Nemški pa slovanski kraji so v en okraj v kup dejani, in potem zmirom birokracija za nemškega kandidata odloči.

Volilni okraji tudi niso prav sestavljeni. Na Češkem voli en nemški okraj s 17000 prebivalci enega poslanca, in nek slovanski okraj z 90.000 prebivalci tudi samo enega poslanca. Takih čudnih primerljivev bi se dalo še več naštet. Zato vidimo pri tem volilnem redu tako čudne rezultate: na Koroškem je tretjina prebivalcev slovanska, pa nema nobenega poslanca; na Štajerkem je Slovencev več ko tretjina, pa imajo le osem zastopnikov, Nemci pa čez petdeset; na Goriškem bi morali mi večino imeti, pa imamo le polovico poslanca; v Istri bi morali Slovani ogromno večino imeti,

pa Poreški zbor je lašk; v Šleziji je polovica slovanska, pa imajo le dva deželna poslanca; na Moravskem so tri četrtinke slovanskega plemena, v zboru pa so le pičlo zastopani; in tudi na Češkem je slovanska večina v manjšino potisnjena.

Česki in moravski narodni poslanci so ravno zdaj izdelali dve spomenici do Nj. veličanstva, kjer se bridko pritožujejo nad krivičnim volilnim redom. Treba bilo, da se tudi mi ozremo na kranjski volilni red, da se spozna, kako je bila pri nas nemška večina močnejša.

Na prvi pogled ostrmimo nad številko 10, ker toliko poslancev volijo naši grajščaki. V primeri z drugimi deželami mnogi naših grajščakov niso velikoposestniki. Na Češkem so pač velikoposestniki, kakor Schwarzenbergi, Lobkoviči itd., kojih nekteri imajo cele štirjaške milje zemljišča in plačujejo po več sto tisoč davka na leto; da se takim velikoposestnikom odpre dvorana deželnega zbora, ne more se krivično imenovati. Na Kranjskem pa so nekatere grajščine, ki imajo komaj polja, kolikor večji kmetje na Gorenjskem, in vendar uživajo tak velikanski privilegij pri volitvah! Enajst grajščakov voli jednega poslanca; pri kmetih pa pride na 26.000 ljudi še le jeden poslanec! Vsi kranjski grajščaki skupaj ne plačajo toliko davka, kakor na Češkem en sam, in če bi se našim „velikoposestnikom“ dali trije glasovi v deželnem zboru, bilo bi popolnem zadosti in v primeri s kmeti še vedno preveč.

Ozrimo se zdaj na mesta in trge. Da

imajo meščani toliko prednost pred kmeti je neopravičeno, tako v zadevi davka, kakor inteligencije. Krojač ali čevljar, ali pa tudi uradnik, ki plača 10 do 20 gld. davka, sme voliti poslanca neposredno; kmet pa, ki morda plača 50 do 100 gld. davka, sme komaj volilnega moža voliti. Zastran inteligencije pa poznamo mnogo rokodelcev, ki nimajo nobenega pojma o politiki, in se gotovo ne morejo meriti s kmetovalcem, ki je na kak slovensk časnik naročen, kakoršnih je vedno večje število; inteligencija večine naših „purgarjev“ obstoji v tem, da nekaj nemških besedi za silo lomijo.

Mnogi meščani v manjših mestih se pečajo večinom s poljedelstvom, in se kakor Višnjegorci, v nobeni reči ne razločujejo od kmetov; od kodi potem volilna predprava? Neumljivo je tudi, zakaj so nekteri trgi vrsteni med kmete, nekteri pa med meščane. Mengeš je gotovo lep trg in se zamore v vsakem obziru meriti z Višnjogoro, vendar voli s kmeti. Cirknica, Litija, Logatec, Rakek, Planina, Stari trg, Sodražica in še mnogo drugih trgov bi se smeli s tisto pravico v vrstiti med mesta, kakor Vrhnika, Postojna, Lož ali Kostanjevica. Na Tirolskem so še nekatere vasi, kakor Landeck, vrstene med mesta; ko bi pri nas vsi trgi z mesti volili, potem bi bilo nemškutarjem pač težko zmagovati v mestih.

Iz vsega je razvidno, da je volilni red za Kranjsko tako napačno kakor površno osnovan, in kaže se nujna potreba, da se prenaredi na bolj pravični podlagi; in kakor Čehi in Moravci, imamo tudi mi vzroka dovolj, pritožiti se čez sedanji volilni red.

O inkviziciji.

(Po Hefela pr. P. Chrysógon M.)

(Dalje.)

XII. Iz tega se razvidi, kako neopravičeno da je dolženje, kakor da bi bila inkvizicija pravde v neskončno zatezala. Pravila od leta 1488 velevali: „da tisti, ki so bili uječeni, ne smejo biti uječeni zaradi odlašanja, temveč se mora pravda vršiti takoj, da nimajo uzroka se pritoževati.“ Previdnost in kratkost zahtevajo tudi pravila Torquemade l. 1498; toda pri vsem tem so zamogle pravde vendar dolgo trajati, preden so kvalifikatorji ali kakovostniki svoje mnenje oddali, bili zapisniki dovršeni, vse priče zaslišane in deloma iz daljnih krajev pripeljane.

Zopet je trebalo časa, da so bila pisma poslana višji sodnji, od konsulentov pregledana in obsodba prve stopnje od višjega inkvizitorskega sveta ali potrjena ali predrugačena.

Vrh tega so časi pravdo nalaš zatezali, ne da bi toženca mučili, ampak da mu dadó čas premisliti in skesati se, ker skesanec ni smel nikdar svetni oblasti izročiti biti. Če dolžni spozna in se kesa, „spremeni se ta trenotek, pravi Le Maistre, hudodelstvo v greh,

kazen v pokoro. Dolžni ali ukrivičeni se posti, moli, se zatajuje. Mesto da gre na morišče, poje psalme, se spove, biva pri maši; opravlja duhovne vaje, je odvezan in družbi in družini povrnjen.“ — „Kje je, pravi francoski državnik Bourgoing, razun inkvizicije sodišče v Evropi, ki ukrivičenca oprost, če ima kes in kes tudi spozna?“

Med tem ko inkvizicija ni smela določiti v škodo zatoženca, dokler je bil kak opravičevalni svedok, ako tudi v Ameriki, zaslišani, pa po drugi strani zapor ni smel podaljšan biti, da bi se pričakala daljna priča zoper zatoženca, kajti odločno govore pravila l. 1488, da se sodba ne sme zatezati pod pretvezo, da se dobodo vsi dokazi hudodelstva, ampak z ujetnikom je postopati po meri že dokazanega in potem je izpustiti; nasproti se pa zamore pravda znova pričeti, ako pridejo novi dokazi na dan. To se pravi z drugimi besedami: če dokaz, da je toženec res kriv, ni bil dognan, se ni smel dalje v zaporu držati; toda preiskava se je začela — kakor če bi bil kdo ab instantia odvezan — ako je bilo novih dokazov.

XIII. Godejo tudi o neznanskih dohodkih inkvizicije, katera jih je zato prav veliko ob-

sodila, da je iz zaseženega premoženja sama bogatela.

S pravico pač res slabo stoji, kjer nese obsodba sodniku denarne koristi; in tudi inkvizicija bi bila zares nevarna naprava in sramoten zavod, ko bi bili dohodki inkvizicije odvisni od števila obsojencev.

Kaj tacega nam hoče dopovedati Prescott, ali mi vemo iz Llorenta, da zasežena imovina obsojencev je pripadla kraljevemu zakladu; inkvizicijski uradniki vsakojaki pa so dobivali umerjeno plačo od četrt do četrt leta. Iz tega se razlaga, zakaj da Llorente sam ne toži inkvizitorjev, da so bili lakomni, česar gotovo ne bi bil opustil, ampak kralje dolži, čemur tudi Ranke pritrjuje. Celo pri ustanovljanju inkvizicijskih sodišč sta morala Ferdinand pa Izabela kaj takega čuti, kajti obadva se v pismu do papeža Siksta IV. pritožujeta, ker ju dolžé, da ju lakomnost nagiba, ko ustanavljata napravo, ne pa gorečnost do vere. Znano je tudi, da po Torquemade pravilih l. 1484 je bilo zaseženo premoženje obrnjeno za blage ustanove, posebno so ga poznejši španjski vladarji obračali za vojske proti mavrom.

Kralj Ferdinand je bil velikrat v takih

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

Šesta seja 1. oktobra.

Deželni glavar dá prebrati sledečo interpelacijo narodnjakov do deželnega predsednika viteza Kaline, na katero ta obljubi odgovoriti v eni prihodnjih sej:

Interpelacija

do visokorodnega gospoda c. kr. deželnega predsednika viteza Kalina.

V verifikacijske debati, ki je bila v tej slavnej zbornici dne 16. septembra t. l., je bilo omenjeno, da so se glasovi za poslanca g. Hočevarja z denarjem kupovali.

Zastran tega kupovanja glasov je bila od metliških volilcev prve dni avgusta meseca lanskega leta ovadba podana c. kr. dr. žavnemu pravdnistvu v Novem mestu (Rudolfem).

V tej ovadbi je bilo povedano in s pričami potrjeno, kako so Jožef Lampe, c. kr. zemljeknjižnik, Jeršinovic, Jožef Zagorec, Janez Nusdorfer, Albert in Edvard Mikuli, Ferdinand Zalokar, ranocelnik, Crobot, c. kr. davkarski kotrofor, Petrič, c. kr. davkarski adjunkt, dr. Böhm, c. kr. okrajni zdravnik, Boben, tiskar, Ciglar, pasar, glasove z denarjem kupovali, in kako je sam g. Hočevar več denarja v ta namen v Metliko poslal.

Priče, ki so bile v dokaz nepostavnega ravnanja v omenjeni ovadbi povedane in tudi že sodnijsko zaslišane, so mej drugimi te-le: Janez, Matija in Andrej Stonič, Leopold Skubic, Janez Moravec, Jakob in Marija Verščaj Martin Malnerič, Fr. Šušteršič, Matija, Franc in Marija Vardijan, Franc Benčič, Ivan Černugelj, katerega pismeno spričevalo je bilo tudi v tej visokej zbornici predloženo, in še mnogo drugih.

To so prvi predrzni poskusi večje mere, da bi se pri političnih volitvah pohujšavalo in korumpiralo naše slovensko ljudstvo, katero je do zdaj v tem oziru nepokvarjeno in pošteno.

Ne samo narodnej stranki, tudi deželnemu zboru sploh, zlasti c. kr. državnej vladi mora na tem ležeče biti, da se tem pohujšljivemu, javno moralnost podkopavajočemu početju z vso energijo in z vso postavno ostrostjo na pot stopi. —

Ker je preteklo že več ko jedno leto

dni, kar je omenjena ovadba podana bila, pa nje rezultat do današnjega dneva nij znan, zato se usojajo podpisani do g. c. kr. deželnega predsednika staviti interpelacijo; ali bi on blagovoljno hotel

a) poizvedeti, ali se ta sodnijska preiskava še vrši, ali je končana; ter

b) ako je končana, predložiti sodnijske, oziroma disciplinarne sklepe zastran tega dejanja v originalu ali avtentičnem prepisku, in

c) ako je ta preiskava morebiti na višje povelje ustavljena, predložiti dotični ukaz v originalu, ali avtentičnem prepisku.

V Ljubljani, dne 1. oktobra.

Podpisi narodnih poslancev.

Poslanec dr. Poklukar poroča v imenu finančnega odseka o proračunih kranjskih ustanovnih zakladov za l. 1879. Sprejmo se nasveti odsekovi z nekim dostavkom po želji deželnega predsednika, isto tako se pritrdi računskemu sklepu tega zaklada za l. 1877. Poročilo deželnega odbora o vpeljavi deželne priklade na pivo in žganje za l. 1879 se odda finančnemu in gospodarskemu odseku, poročilo istega odbora o sklepu mestnega odbora ljubljanskega za povikšanje takse ogledovanja mrličev pa finančnemu odseku. Isto tako sprejme zbornica poročilo finančnega odseka o proračunu kranjskega zemljišno-odveznega zaklada za l. 1879 in računski sklep tega zaklada za l. 1877.

Pri poročilu finančnega odseka o proračunu zaklada posilne delavnice za l. 1879 želi dr. Schrey, da bi se znižali stroški za zdravila, ki se mu previsoki zdé za ta zavod, ki ni bolnišnica, in stavi resolucijo do deželnega odbora, naj bi se gledalo, da se znižajo, kolikor bi se dalo. Poslanec dr. Vošnjak pojasni to reč, rekoč, da v onem znesku je zapopadeno še marsikaj drugoga, tako tobak za noslanje itd. Tudi omeni, da v zavod ne prihajajo samo zdravi, marveč večidel telesno zelo oslabljeni in zanemarjeni ljudje, ki so se prej po svetu klatili, ali iz kaznilnic; take je treba še le telesno okrepčati, da so potem sposobni za delo. Zoper Schreyev predlog pa on nima nič. Ko je potem dr. Schrey še nekaj govoril, zbornica njegov predlog sprejme.

Gospodarski odsek po svojem poročevalcu poslancu g. Potočniku predlaga, naj se kos ceste ob Mirni uvrsti med okrajne ceste, čemur zbornica pritrdi; — dalje se

po ustmenem poročilu istega odseka privoli, da se občinska cesta, ki se pri Peščeniku poleg Višnje gore od državne ceste loči, a se ž njo pri Starem trgu zopet združuje, uvrsti med okrajne ceste, enako se dovolijo nekatere preuredbe v uvrstenji okrajnih cest v okraji litjskem, slednjič se prošnja občine na Ježici, da bi se občinska cesta med Ježico in Vižmarji vvrstila med okrajne ceste, zavrže.

Pod črnomeljsko faro spadajočim občinam Črnomelj, Butoraj, Telečji vrh, Dobliče, Loka in Petrova vas se dovoli za l. 1878, 1879 in 1880 po 34% priklade na prave davke. Pri poročilu občinskega odseka o dovoljenji po 3% naklade na celo hišno najemščino v mestu Kočevji in dveh vaseh za preskrbovanje revežev nastane kratka debata med deželnim predsednikom, Ledenikom, Klunom in poročevalcem, ker prvi pravi, da bi vlada temu sklepu ne mogla pritrditi, ker je davkovski postavi nasproten; zato se seja pretrga in gospodarski odsek odstopi od svojega prvega predloga.

Zadnja točka je poročilo odseka za pretresovanje letnega poročila deželnega odbora o §§. 5 in 8 tega poročila.

Ljubljanski župan Lašan kot poročevalec tega odseka naznanja, da je deželni odbor lansko leto dal velike podpore skoro izključljivo le pogorelcem; zato je pri darilu Kompoljem proračun preskočil za 2400 gld., za kar prosi zdaj dovoljenja.

Dr. Apfaltrern stavi predlog, naj bi se zavoljo pogostih požarov po deželi, ker se dajejo potem pogorelcem darila iz deželnega zaklada, naročilo deželnemu odboru, pregledati deželni gasilni red, držé se peticije graške „vzajemne zavarovalnice“, in o potrebnih ter koristnih premembah posebno z ozirom na požarne straže prihodnjemu deželnemu zboru staviti primerne nasvete. Ta predlog se enoglasno sprejme.

O §. 8 nasvetuje poročevalec, naj muzejnemu varuhu Dežmanu zbornica izreče svojo zahvalo za njegov plodonosni trud pri sestavi na mahu izkopanih starinskih reči za pariško razstavo in dvorni muzej na Dunaji.

Tu se oglasi poslanec gosp. Potočnik, ki popisuje žalostni stan muzeja kranjskega pod Dežmanovim varstvom. Reda ni nobenega, vse je postavljeno tako, da se nihče ne spozna v njem; ljudje gledajo, pa ni nikogar, ki bi jim povedal, kaj je to, kaj ono. Dežman je po

denarnih zadregah, da državna blagajnica dolžnih plač ni mogla odštévat.

Glasi a žalosten dokaz o tem nam je takrat ustanovljena nadškofija granadska, ki — ne na posestva oprta — skoro nikoli ni mogla priti do svojih dohodkov, dasi je Peter Martyr sam na dvoru zadeve svojih tovaršev in svojega nadškofa pospeševal.

Ker večkrat tudi inkvizicijski uradniki niso dobili plače, je hotel Torquemada 27. oktobra 1488 zaukazati, da zaseženo imetje obsojencev se ima le dati kraljevemu zakladu, kader se bodo od njih odtegnile plače uradnikov in služajev inkvizicijskih. Toda kralj Ferdinand je zavrgel ta načrt.

Da bi bilo pa vendar poskrbljeno za neobhodne potrebe inkvizicijskih uradnikov, je kralj našel drugo pot. Že l. 1486 si je vedel pridobiti bullo (papeževo pismo), po kateri zamorejo inkvizitorji še pet let svoje prejšnje beneficije uživati, dasi po svoji novi službi zadrževani, ne bodo mogli v stolici svoji bivati; tako so imeli kraljevi inkvizitorji na stroške cerkvenega imetja vzdržavani biti. L. 1501 je pa zviti knez od papeža še to dovolitev izvil,

da od vsake škofovske cerkve na Španjskem se mora prepustiti en kanonikat inkviziciji, da se njeni upravni stroški pokrijejo.

Sicer pa Llorente sam obstaja, da je kraljevi zaklad malo koristi imel od inkvizicije in da je k večjemu v prvih letih bil dobitkonosen, ko so bili kaznovani bogati marani. Te svote so pa bile obrnjene za narodno vojsko proti mavrom.

Poldrugo desetletje po ustanovitvi inkvizicije se je Ferdinand pri papežu pritožil, da inkvizitorji razsodijo večkrat k nepridu kraljevega zaklada. Papež je precej 29. marca 1496 nadškofa Ximeneza pooblastil, da stvar preiskuje; tukaj nam Llorente vse drugo pošteno zamolči, tako da je treba ugibati. — To nam pa ni težko, ker vemo, da je Ferdinand že o drugi priložnosti, ko so hoteli inkvizitorji od zaseženega premoženja nekaj zase obrniti, prav hitro sam vse določil brez papeževe pomoči. Ako bi bili inkvizitorji zopet kaj takega menili, gotovo bi si bil vedel kralj tudi sedaj pomagati brez papeževega delegata. Spominjati se nam je ob enem, da so papeži skesancem in pa obsojenih otrokom premoženje

hraniti hoteli. Če so torej po taci papeževih velekih inkvizitorji ravnali in kraljevemu zakladu plen odtegnili, je jasno, zakaj da se je Ferdinand v Rim obrnil in pa na svojo oblast potrkal. Inkvizicija je v tej stvari veliko bolj, kakor pa slovi.

V Kastiliji je pa že dolgo poprej obstajala postava, še preden je bila inkvizicija vpeljana, da se ima premoženje skazanim krivovercem uzeti; a milostni obroki, s katerimi je vsako inkvizicijsko sodišče svoje delovanje pričelo, so bili dani prav zato, da bi zmotenci sprevideli in si dobra svoja ohranili.

Od moriskov pa državni zaklad ni imel nikakega dobička, kajti tudi premoženje obsojenih ni pripadlo državi, ampak otrokom; pri drugih obsojencih je imel državni zaklad to nalogo, da je moral del zaseženega premoženja prepustiti nedoraslim otrokom in pa za njih odgojo skrbeti.

Mnogim vdovam in sirotam sta Ferdinand pa Izabela darovala zaseženo premoženje ali celo ali pa le del. (Dalje sledi.)

6, 7, celo 10 mesev na Dunaji, ker ima preveč političnega posla, se ne more pečati z muzejem toliko, kolikor bi treba bilo, da bi imeli obiskovalci kaj koristi od njega. Zato stavi predlog, naj bi deželni zbor sklenil, da se ima napraviti in tiskati katalog vseh reči v muzeji se nahajajočih, ki se bi potem prodajal.

Za njim se oglasi zadeti Dežman sam s sramožljivim glasom pripovedovajoč, da se on sam nikdar ne sili v javne službe, da jih marveč dobiva le po zaupanju volilcev. Tudi po danes nasvetovani zahvali mu ne hrepeni srce, ker vse, za kar bi se mu imela izreči, je po večem zaslugi njegovega služabnika Šulca. Pripravljen pa je, gosp. Potočniku vstreti z vsakršnimi pojasnili, če pride v muzej. Katalog se ne bi dal napraviti zdaj, ko se zavoljo pomanjkanja prostora vedno reči predstavljajo, da naredo prostor novo došlim.

Poslanec gosp. Potočnik na to omeni, da ni govoril za svojo osebo, marveč za občinstvo. Kedarkoli je namreč bil v muzeji, nikdar ni bilo Dežmana tam, ker je skoro vse leto na Dunaji; tudi družega ni bilo nikogar. Ljudje so gledali, pa ne vedé kaj.

Tudi Vesteneck nekaj govori, a jako prazno je vse; mož je bolj vaje v strahovanju volilcev, kakor v takih stvarnih rečeh.

Vit. Gariboldi, menda boječ se, da bi starosta nemčurske stranke ne moral še kake grenke slišati, predlaga konec debate; to sprejmo nemčurji, le poslanec gosp. Klun, ki se je za besedo že prej oglašil, ima še govoriti. Ta misli, da je naloga muzeja ohraniti ne le podzemeljske, ampak tudi nadzemeljske starine deželi. Potem pripoveduje, kako se je iz samostana v Zatični pred kratkem prodal jako umetno izdelan kamenit umivalnik stare dobe za vbozih 22 gl. Ta naj bi se bil hranil rajši v deželnem muzeji, kakor na grajščini nekega posestnika, kjer je v nevarnosti, da se zgubi. Tudi je gotovo več vreden, kakor 22 gl., toraj se je na škodo verskega zaklada precenó prodal, in če se tako ravna, potem ni čudo, da je kranjski verski zaklad pasiven.

Vesteneck, po tem prizadet, se izgovarja, da je bil to vodnjak, ki je v šupi ležal, in kterega je on kupil, ki pa nikakor nima toliko starinske vrednosti, kakor predgovornik misli. Pri njem bo ravno tako dobro shranjen, kakor v muzeji.

Poslanec gosp. Klun na to odgovarja, da ni hotel nič očitati Vestenecku ampak le poudarjati, da naj se take reči hranijo v muzeji, kjer se ohranijo res za deželo, ne pa za posamezne osebe. Dežman pravi, da dotični vodnjak je sicer lep, a ni vreden shranjen biti v muzeji.

S tem je debata končana in poročevalec Lašan dobi zadnjo besedo. On pravi, da muzej ni ne za poduk dijakom, ne za kratkočasnost drugim ljudem, ampak le za ohranitev starin. Za napravo kataloga ni, pač pa ostane pri predlogu večine odseka, da se izreče Dežmanu zahvala.

Dežman potem odide, ker noče glasovati za svojo lastno slavo; tudi sedeži narodnjakov se sprazniijo in tako pokadé Dežmanu samo nemčurji s sprejetjem Lašanovega predloga.

Deželni glavar sklène sejo in odloči drugo za soboto 5. t. m. Na dnevnem redu bo med drugim tudi poročilo verifikacijskega odseka o Hočevarjevi volitvi v Novem mestu.

Iz Bosne.

Trdnjava Klobuk, ki so jo naši Turkom vzeli, leži na strmem hribu. Še nikoli je noben sovražnik ni premagal. Leta 1806 so tam Rusi mnogo ljudi zgubili. Naši so letos pet dni nanjo streljali, pa se je udala. Zgubili smo vsega le devet mož pri tem obleganji. Naši so vso trdnjavo razdrili in razrušili. Turki okorjenčani pa, ki so jo branili, in kateri so znani kot posebno divji ljudje, pobegnili so v Črnogoro. Tam pa so jih Črnogorci vjeli in zaprli.

Da so naši vzeli tudi Livno ali Hlevno, smo že zadnjič povedali. Pomagal je pri tem tudi naš Kranjski polk in zgubil dva častnika, koliko pa je peostakov, in kateri, to se še ne vé.

Od polka Kuhn št. 17 so med ranjenci na novo izkazani: v Celovcu korporal Andrej Stimač, vstreljen v nogo; prostak Franc Lavrenčič, vsekán čez ramo; vodnik Franc Kozjek, vstreljen v levo roko; v Mariboru: prostak Franc Videgar, vstreljen v levo bedro; Janez Turm, vstreljen v prsa; Janez Iretič, vstreljen v prsa; korporal Lovro Palovec, vstreljen v prsa; prostak Lovro Ankele, vstreljen v levo nogo.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 2. oktobra.

Cesar so se iz Tirolskega zopet vrnili na Dunaj in listi sodijo, da bode ministersko vprašanje zdaj že skoraj rešeno. Ob enem trdijo čedalje odločnejši, da bode to ministerstvo odslovljeno že zaradi tega, ker se nadejajo, da pod drugim ministerstvom Čehi pridejo v državni zbor. V tej sodbi jih potrjuje tudi to, da se od nobene strani ni oporekalo novici, da misli minister Unger odstopiti.

Cesarjevič Rudolf se je zopet podal v Prag, kjer so mu v nemškem gledišči za včeraj zvečer pripravljali jako sijajen sprejem. Zanj odmenjena loža bila je vsled ukaza višjega deželnega maršala kneza Auersperga krasno okinčana.

Ogerska ministra Tisza in Wenkheim sta prišla na Dunaj, da se boje dogovorita o stroških za zasedenje Bosne in o tem, se imata okraj Novipazarski že letos zasesti ali ne. — Od skrajnih levičarjev osnovani ljudski tabor je v nedeljo sklenil: 1. Zoper vojsko v Bosni se protestira. 2. Ministerstvo naj se toži, ker je v to vojsko privolilo. 3. deputacija naj prvi sklep naznani ministerskemu predsedniku, družega pa naj predsednik taborov (Helfy) v posebni prošnji izroči državnemu zboru. Madjarske žabe se zastonj napenjajo, kar pričajo že ugovori, ki so bili slišati med zborovanjem. Minister Szell je ministerskemu predsedniku izročil svojo odpoved, in govori se, da bode vse ministerstvo odstopilo.

V Zadru se je v podporo ranjenih vojakov osnovalo društvo gospej pod predsedništvom baronovke Rodičeve.

Vnanje države.

Rusija je Turčiji ponudila sklenitev posebne pogodbe za vravnavo tistih določb San Štefanskega miru, kterih Berlinski kongres ni premenil. Vojno odškodnino hoče Rusija neki znižati na 300 milj. rubljev, za odškodovanje ruskih po vojski poškodovanih kupcev pa še posebej zahteva 10 milj. rubljev; dalje se imajo vravnati kupčijske zveze in prosto brodarstvo po Donavi, ter podeliti popolna amnestija (pomiloščenje) vsim v vojsko zaplenim Bulgarom.

Anglija se silno huđuje nad afganiškim Emirom, ker je pot zaprl angleškim poslancem, in mu žuga z vojsko, za katero dela obširne priprave. Nasprotniki sedanje vlade pa krivdo vračajo na angleškega namestnega kralja lorda Littona, ki je poslal svoje ljudi tje, ne da bi mu bil Emir to prej dovolil, in odločno zahtevajo, da naj ga vlada odstavi in pokliče domu.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane 1. oktobra. (Most čez Ljubljano in cesta na kolo-dvor.) Da se je podrla hiša pri „zaponi“, vstreglo se je občni želji. Pa treba je še bolj olajšati komunikacijo v mestu. Narodni ali kongresni trg je lep prostor, zvezda je kakor središče mesta, vendar je skoraj izključena in ločena iz občnega prometa, kar je velika nedodnost. Glavni promet gre zdaj skozi špitalske in slonove ulice, ki so najbolj ozke. Če hoče kdo iz mestnega trga v zvezdo, mora iti čez frančiškanski most in gledališke ulice, ali pa čez Prešernov most, in narobe se pride iz zvezde do mestnega trga le po teh dveh ovinkih. Nujna potreba je, da se ta dva glavna trga naravnost zvežeta, da v špitalskih ulicah ne bo toliko gnječe, in da se promet olajša, in ljudem pot in čas prikrajša. To bi se dalo najbolje narediti z mostom čez Ljubljano na prostoru med gledališčem in narodno tiskarno do nasprotnega brega. To je prvi projekt.

Drug projekt je ta, bi da se od trga cesarja Jožefa (semenjskega trga) napravila naravnost cesta do železnice memo Levčeve hiše, tako da bi se Urbasova hiša podrla. Če se pomisli, koliko ovinkov in ozkih ulic morajo prebivalci Poljan, semenjskega trga in št. Peterskega predmestja pasirati, da pridejo do železnice, mora vsakemu jasno biti, da je taka cesta zares silno potrebna. Ta dva projekta nista nova, pretresata se že dalj časa, treba ju je le energično v roko vzeti, in dasta se izvršiti brez velikih stroškov. Priporočamo ju našim mestnim odbornikom.

Iz Banjeluke, 19. septembra, posnamemo iz privatnega nam v porabo izročene pisma: Odkar sem Vam zadnjič pisal, se ni tukaj v Banjiluki nič posebnega prigodilo. Potem ko so 14. avg. naši hrabri vojaki turški napad srečno premagali, preiskali so vse hiše po mestu in daleč okrog po okolici in kjer so kaj orožja dobili, so ga pobrali. Tako se nam zdaj domačih prebivalcev ni treba nič bati. Pred ni smel nobeden od nas po mestu drugače, kakor da sta ga dva oborožena vojaka spremljevala; zdaj pa lahko vsak sam gre po vsem prostornem turškem mestu in po okolici, kamor hoče. Enkrat sem bil že v eni turški cerkvi (džamiji) v naj večji in naj lepši, kar jih je v Banjiluki; pravijo da je tudi naj lepša v vsi Bosni. Od zunaj je res še precej lepa, posebno mogočen se vidi jako visok na okroglo zidan stolp (turn), kteremu pravijo „minaret.“ Od znotraj pa ni prav nič posebno lepega videti. Vsaka kolikaj dostojna cerkev pri nas je lepša. Po stenah so naslikane palme in druge drevesa iz jutrovih krajev. Po tleh so v sprednjem delu pogrnjeni „tepihi“. Tu se Turki nekako priklanjajo, tako da z glavo pridejo prav do tal. Morajo si pa poprej čevlje izzuti. Altarja ni nikakega, ampak le nekaka prižnica, na kterej se bere in razlaga „koran“ t. j. turško sv. pismo. — Razun džamije jih je v Banjiluki še okoli 30, pa druge so večji del lesene in že od zunaj prav revne videti. Tri

so 16. avg. zgorele. Tudi velika je od zunaj osmojena, pa ker je zidana, ogenj ni prišel vanjo. — Zdaj imajo Turki veliki post, ki ga imenujejo „ramazan“. Celi mesec ne smejo od solčnega vzhoda do zahoda nič jesti. Toda Turki so premeteni in si znajo pomagati. Mislijo, če ne smemo po dnevi jesti, bomo pa po noči. In tako podnevi skoraj več del le spe in jih je malo videti. Po noči se pa gostujejo in prepevajo in se veselijo, kakor jim je drago. Tudi imajo zdaj po noči službo božjo. Od naših vojakov jim je dovoljeno po noči hoditi po ulicah, samo, da morajo imeti svetilnice.

Katoliški kristjani imajo po Bosni sploh, tako tudi v Banjiluki prav žalostno stanje. Edini duhovni v vsi Bosni so oo. frančiškani. Pa malo kje živé skupaj v samostanih, ampak razstrešeni so po farah. Plačila nimajo od nikoder nič, ampak le to, kar jim katoliki prinesejo, ki so pa skoraj vsi silno revni. Tudi nimajo nič pravega veselja do dela, kar je popolnoma naravno, ker so do zdaj skoraj le za Turke delali. Če so več pridelali jim je pa več pobral. Tudi v dušnem obziru so ti revečki zelo zapušteni in nevedni. Še pri nas, ko je toliko šol, toliko pridig in krščanskih nauk, so ljudje včasih jako nevedni. Tukaj pa na pr. v Banjiluki ni druge šole, kakor ona, ki jo imajo usmiljene sestre, ktero obiskuje 50—60 učencev in učenk. Krščanske cerkve ni nobene. Dva oo. frančiškana mašujeta v silno revni kapelici, ki jo imata v svoji hišici, ob nedeljah je pa ena sv. maša na prostem na pokopališču.

Ako Bog da in sreča junaška, da naši hrabri vojaki povsod zatrejo turško predrznost, ter kristjanom najpred mir in varnost pribore, potem boče v nekaj letih v vsakem obziru biti tukaj lepše in bolj veselo.

Bolnišnica za naše vojake ni več v mestu, kjer je bila pred, ker je bilo premalo prostora. Prenesli so jo zopet v kasarno zunaj mesta kjer je pa vse še bolj nesnažno; ker ni pripravnega prostora, da bi naš g. vojaški duhovnik zamogli napraviti kapelico in altar, morajo bolniki in vojaki ki bolnikom strežejo, biti brez sv. maše. Le redko ima kateri čas, da more v mesto priti k sv. maši. Umrlo je v bolnišnici že 19 vojakov, ki so bili vsi predvideni s sv. zakramenti. Bolnikov je okoli 200 včasih več včasih menj, ker jih vedno odpošiljajo naprej na Avstrijsko, pa zopet pripelejo novih. Odposlali so jih že več kakor 1000 bolnih in ranjenih. Nevarnosti zdaj ni nobene tukaj.

Iz Goriškega, 27. sept. „Politične misli Breviarja.“ Pod tem naslovom je prinesel v Gorici izhajajoči katoliški časnik „L'Eco del Litorale“ v svojem listu od 22. t. m. članek, ki se mi zdi vreden, da ga v kratkih potezah posnamem. — On povdarja, da je tudi v Breviarju, v molitveni knjigi katoliške duhovščine, neka politika načrtana in potrjena, politika, ki nam v sedanjih razmerah in bojih pravo pot kazati hoče. V Breviarju se bere o bojih kristjanov zoper Turke, o bojih, v ktere je bila večidel tudi Avstrija zapletena; bere se o navduševanju kristjanskih vojsk (armad) po rimskih papežih, o molitvah za srečno vojskovanje, o zmagah kristjanov nad Turki, o zmagah čudežnih n. pr. pri Lepantu, na Dunaji, ktere so se pripisovale pomoči Marije Device; bere se o praznikih in godovih, ktere so rimski papeži ustanovili in zapovedovali v spomin kristjanskih zmag nad Turki, n. pri praznik sv. rožnega venca, praznik imena Marije, god Marije rešiteljice (de Mercede); bere se, da so vsled takih zmag dali Mariji Devici

priimek „Pomoč kristjanov“ in jo, skoraj bi rekel, izvolili za najvišjo voditeljico kristjanskih bojev zoper Turke.

Z ozirom na vse to priporoča omenjeni članek molitve k Mariji Devici za srečen uspeh kristjanskega orožja zoper Turke. Ona, ki ima po skrivnem razodenju sv. Janeza evang. luno pod nogami, je gotovo mogočna dovolj premagati turški polumesec.

Tudi jaz sem že lani opominjal k molitvi za zmago kristjanov nad Turki ter priporočal, naj bi Marijo, brez madeža spočeto, ki ima luno pod nogami, pomoči prosili. Moj dopis je prinesel „Slovenec“ tisti dan, ko je telegraf naznanil, da je Plevna vzeta, med osmino čistega spočetja M. D. 1877.

Ali je mar to gola naključba, da se je Plevna stanovitno branila do praznika čistega spočetja M. D., a med osmino tega praznika strahovito padla in vse turške moči polomila? Ne! Toraj molimo!

Glasovi iz kranjskega deželnega zbora delajo vihar po goriški grofiji; drevje šumi, Soča se peni, veter bobni, vse strmi.

Domače novice.

V Ljubljani 3. oktobra.

(Zarad cesarjevega godu) bode jutri 4. t. m. ob 10. uri v stolnici slovesna sv. maša, ktero bodo darovali veleč. knez in škof. Razun vradov, političnih, sodnijskih, deželnih in mestnih, povabljeni so k tej svečanosti tudi deželni poslanci. Ravno iz tega vzroka bode danes zvečer pri g. deželnem predsedniku veselica, k kateri je povabljenih, kakor slišimo, jako veliko oseb.

(Farni konkurs) so te dni delali ti-le gospodje ljubljanske škofije: Lorenc Mazeč, Karl Jančigar, Andrej Ramovš, Nace Ključevšek, Martin Končnik.

(Dobitki tombole), ki se bo igrala prihodnjo nedeljo, so razpostavljeni pri Karingerju, ter se vsem dopadajo. Za tombole je cesarsk orel, sestavljen iz sto srebrnih goldinarjev. Za drugo tombole je ljubljanski grb iz 50 srebrnih goldinarjev sestavljen. Potem je še 5 tern po 5 gld., 4 kvaterne po 10 gld., 3 kvinterne po 20 gold. Ljudstvo se za to novo igro zelo zanima.

(O priliki tombole) bo točil kavarnar Favkal (zum Nordstern) v zvezdi tudi pivo. Čisti dobiček je odločil za ranjence in bolnike. Tam se prodajajo tudi tablice za igro, vsaka po 20 kr.

(Obrtnijsko podporno društvo Aushilfs-kasseverein) imelo je te dni obravnavo pri upravnem sodišči na Dunaji. Finančna direkcija mu je za 1. semester l. 1874 naložila namreč pridobninskega davka 31 gld. 50 kr., lokalna davkarska komisija pa je razun tega še zahtevala pridobninskega davka za isto leto 549 gld. 25 kr., ravno toliko za leto 1875 za l. 1876 pa 464 gld. 86½ kr. Društvo se je pritožilo pri upravni sodni, ki je razsodila da je društvo dolžno plačevati pridobninski davek, ker se po pravilih svojih peča s poslom, ki dobiček donša. Glede pridobninskega davka se je razsodilo, da se razsodba finančne direkcije od 30. januarja zarad pomanjkljivega ravnanja zavrže in reč še enkrat izroči upravni gosposki, ki ima pomanjkljivosti odpraviti in davek na novo določiti.

(„Brenceljna“ št. 17 in 18), ki ste zavoljo množega dela za deželni zbor kranjski mogli še le zdaj zagledati beli dan, ste raznovrstni in mikavni. Podoba na zadnji strani kaže nemškutarje deželnega zbora kranjskega, kako se

prijemajo vsi le edino Dežmanovih grabelj, ki so vsled tega že nalomljene, dalje so po ABC v vezani besedi slikani vsi deželni poslanci, o katerih je še mnogo drugih črtic v listu, „Pavliha“ pa prav po domače pripoveduje vse, kar je zadnji mesec v Bosni in Hercegovini skusil. Tudi volitve na Štajarskem in Koroškem obdeluje „Brencelj“ po svoji navadi. Temu kratkemu posnetku mikavnega lista naj bo pridejano še to, da je edini slovenski humoristični list s podobami, ki je vsakako potreben; naj bi toraj dobival tudi vsestranske podpore — duševne, posebno pa denarne, da bi mogel redno izhajati. Vreden je take podpore gotovo, ker ga vsak rad bere. Vzlasti s št. 17—18 bodo gotovo vsi naročniki zadovoljni.

(Cena mesa) za ta mesec: Najboljše pitanih volov po 54 kr., srednje 46 kr. slabije 38 kr. kilo; kravje in nepitanih volov je po 48, 40 in 32 kr. kilo.

(Odbor Sokola) daje na znanje, da se začetkom oktobra prične telovadba od kraja in sistematično učiti. Društveniki se vabijo k vdeležbi omenjenih sistematičnih telovadnih vaj. Isto tako se vabijo prijatelji telovadbe — kateri še niso Sokoli — da pristopijo. Društvenina je 50 kr. za mesec. — Telovadi se v ponedeljek, četrtek in soboto od 8. do 9. ure zvečer v društveni telovadnici v Gradišči št. 16.

P. i. naročnike, ki so za pretekli čas z naročnino na dolgu, prosimo, da bi nam prej ko morejo, poslali kaj denarjev, ker moramo tudi mi poravnati dolg v tiskarni. Ob enem se priporočamo še za daljšo naročbo; cena listu je zapisana na čelu.

Opraviništvo.

Eksekutivne dražbe.

3. oktobra: 3. Žakelj iz Godoviča, 3. Terček iz Račove, oba v Idriji. 2. Lenarčič iz Nadajnega sela. 3. Občinsko zemljišče v Petelinah, 3. Biščak iz Nove Žiže, 3. Stegu iz Orehka, 3. Celhar iz Št. Petra, 2. Geržel iz Sele, vsi v Postojni; 1. Jagodice iz Olševka, v Kranji. 1. Kastelec iz Šambij, 1. Čeligoj iz Parja, 3. Gril iz Dolenjega Zemonja, vsi v Bistrici.

4. oktobra: 1. Lekan iz Rovt, 1. Uršič iz Dolenjega Jezera, 3. Maček in Meze iz Broda, 1. Okoničar iz Cirknice, vsi v Logatcu. 3. Mahorčič v Novem mestu.

Umrli so:

28. do 29. septembra: Šimen Semen, lovec 25 lovske batalijona, vsled strela v trebuh. Frančiška Kalis, del. o. 11 m., za božjastjo. Frančiška Tomić, gostil. o. 5 l., za sušico. Janez Kamnikar, nadz. o. 2 m., za prehlajenjem. Melanija Janežič, vrad. s. 7¼ l., za vnetico trebušne mrene. Matej Verbič, hiš. pos. o. 2 l., za davico. Marija Krajec, čevlj. v. 75 l., vsled starosti.

Telegrafične denarne cene 2. oktobra.

Papirna renta 61.05 — Srebrna renta 62.85 — Zlata renta 72. — 1860letno državno posojilo 111. — Bankine akcije 794 — Kreditne akcije 232.25 — London 116.35 — Srebro 99.85. — Cea. kr. cekini 5.47. — 20 frankov 9.32.

Nagrobni križi

pozlačeni, z najlepšimi napisi se dobivajo pri meni na izbiro, s kamnom ali pa brez njega, pa tudi železje vsake verste iz najboljših fužin, vse prav po ceni.

V Ljubljani meseca oktobra 1878.

Sp. Pessiaek,

prodajalnica železja, gledališke ulice št. 8 blizu frančiškanskega mosta.

(2)